

Forskningspolitikk

nr. 2, 2011, 34. årgang, ISSN 0333-0273

Ansvarlig redaktør:

Egil Kallerud

E-post: fpol@nifu.no

Redaksjonssekretær:

Inger Henaug

Redaksjonsutvalg:

Magnus Gulbrandsen, Senter for teknologi,

innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo;

Lars Geschwind, Faugert & Co Utvärdering,

Stockholm; Inge Ramberg, NIFU; Gunnar Sivertsen,

NIFU; Olav R. Spilling, NIFU; Agnete Vabø, NIFU;

Per Olaf Aamodt, NIFU.

Design: Helge Thorstvedt

Forsideillustrasjon: Lars Fiske

Trykk: Karin Smedsrud/RK Gruppen

Opplag: 7500

Redaksjonen avsluttet 14. juni 2011

Forskningspolitikk utgis av NIFU

Nordisk institutt for studier av innovasjon,

forskning og utdanning,

Postadresse: Postboks 5183 Majorstuen, 0302 Oslo

Besøksadresse: Wergelandsveien 7

Tlf 22 59 51 00 Fax: 22 59 51 01

www.nifu.no

Forskningspolitikk er medlem av Den Norske

Fagpresses Forening og redigeres i tråd med

Redaktørplakaten

Forskningspolitikk kommer ut fire ganger i året.

Abonnement er gratis og kan fås ved henvendelse

til fpol@nifu.no eller tlf. 22 59 51 82.

Forskningspolitikks hjemmeside:

<http://www.fpol.no>

Forskningspolitikk utgis med støtte fra

Norges forskningsråd.

Forskningspolitikk ønsker artikler, kronikker og

debattinnlegg om forskning, høyere utdanning og

innovasjon. Lengde: artikler maks 8000 tegn uten

mellomrom; kronikker maks 6500 tegn uten

mellomrom; debattinnlegg maks 4000 tegn uten

mellomrom. Manus sendes til fpol@nifu.no.

Tapte muligheter

Fagerbergutvalget ble gitt et omfattende og u håndterlig mandat. At innsnevring og prioritering var nødvendig for å kunne levere, gir ikke grunn til å kritisere andre enn oppdragsgiveren. Problemet er den ekstreme *skjevheten* i utvalgets valg av hva det har gjort mye med og hva det sier lite eller ingenting om. Det skulle se på «forskningssystemet» og har levert omfattende analyser av universiteter og høyskoler, men knapp og summarisk omtale av forskningsinstitutter og helseforetak. Det skulle vurdere forskningens «samfunnsøkonomiske resultater i bred forstand», men det meste handler om forskningsinterne resultater, særlig de bibliometriske målbare. Utvalget skulle se på «offentlige ressurser», men berører ikke andre bevilgninger enn de som kanaliseres over Kunnskapsdepartementets budsjett med mye mer enn unyanserte og summariske betraktninger om «temastyrte forskning». Det er et paradoks at en rapport som så sterkt hevder betydningen av «balanse» og «mangfold», selv legger en så snever, ubalansert og ensporet tilnærming til grunn.

EGIL KALLERUD
redaktør

Rapporten er først og fremst snever i det den sier lite eller ingenting om – sektordepartementer, «temastyrte» forskning, helse- og instituttsektorene, samfunnsmessige resultater og utbytte; men den er også snever i vurderingen av det rapporten *har* mye om, forskningen ved universiteter og høyskoler. Utvalget sier at det ikke har sett det som sin oppgave å vurdere forskningsinstitusjoners «bruk av ressurser til andre oppgaver» enn forskning, og fritar seg med det tilsynelatende fra å vurdere forskningens *sammenheng* med «andre oppgaver», innenfor og utenfor institusjonen selv. Det gjelder generelt, og det gjelder høyere utdanningsinstitusjoner spesielt, der dette bl.a. er et spørsmål om forskningens samspill med og effekt på undervisning, utdanning og kompetanse, en ikke ubetydelig «samfunnsøkonomisk effekt i vid forstand» av disse institusjonenes forskning. Det illustrerer én type balansespørsmål som utvalget sier lite om, men som er fundamentale på de fleste av forskningspolitikkenes nivåer og områder, nemlig spenninger som er knyttet til *målkonflikter* mellom forskningens interne og eksterne mål. Det ligger et ironisk poeng i det at det utvalget som springer ut av og skal videreføre den vellykkede korrigeringen av én ensidighet, prosentmålet, kraftig forsterker en annen, overdimensjoneringen av betydningen av «fri forskning».

Det fortøner seg som et paradoks at et utvalg med fem økonomer ikke vier mer enn et par sider i en rapport på 200 til det samfunnsøkonomiske utbyttet (i «snever» forstand) av offentlige investeringer i forskning. Omtrent samme plass vies internasjonalt utviklingsarbeid for å dokumentere samfunns-effekten av helseforskning. Dette er vanskelige og umodne spørsmål, men de er ikke umulige, og de er viktige. Utvalget gjør lite for å legge grunnlag og å anviser retning for videre utviklingsarbeid om disse og andre typer samfunnsmessige resultater og effekter av forskning. Om det forskningsprogrammet de foreslår for å gjøre jobben de selv ikke vil gå inn på, sier de ikke stort annet enn at det bør finansieres, med knappe midler, av Kunnskapsdepartementet alene. Med det kan ytterligere en mulighet gå tapt: den viktigste begrunnelsen for «temastyrte forskning» i regi av sektordepartementene er at satsing på forskning effektivt bidrar til å nå samfunns- og sektorpolitiske mål. Det kunne ha muligheter i seg til å bli et spørsmål, og et utrednings- og forskningsprogram, som samler sektor- og forskningsdepartementene om en felles interesse for komparative statuskartlegginger, utveksling av erfaringer og utvikling av metoder og innsikter om hvorfor og hvordan det er effektivt å satse på forskning, for «samfunnsøkonomisk nytte i bred forstand». Det er tilnærmingen Kunnskapsdepartementet bør velge, ikke den alenegang utvalget foreslår.

“Det er et paradoks at en rapport som så sterkt hevder betydningen av ‘balanse’ og ‘mangfold’, selv legger en så snever, ubalansert og ensporet tilnærming til grunn”

Egil Kallerud